

Хорошун О.О.

викладач Житомирського державного університету імені Івана Франка

**АРХІТЕКТОНІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО
АМЕРИКАНСЬКОГО ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ТВОРУ**

Ключові слова / Key words: американська документальна література/
American nonfiction literature, архітектоніка/ architectonics, документальний
текст/ documentary text

Кінець ХХ – початок ХХІ століття принесли до літератури посилення документальних начал, що стало наслідком нового поштовху до посилення особистісного й публіцистичного начала в художній літературі. Белетристика висунула вимогу відкритості автора у творі, що призвело до інтересу критиків й письменників стосовно руху жанрових меж сучасної літератури [1, с. 354].

В даний час увагу дослідників привертає поява і широке поширення жанру документальної прози. З. І. Кирнозе пов'язує цей феномен з кризою роману в ХХ сторіччя [4, с. 102]. Існують різні підходи до визначення цього жанру: 1) документальна література (ДЛ) заснована на реальних фактах, документальних свідцтвах і розповідях очевидців, відтворює факти, нівелюючи художню вигадку. Не допускає вільного трактування подій і домислювання персонажів [5, с. 495]; 2) ДЛ прагне до максимально точного зображення фактів, їй притаманне фактографічне представлення світу. Достовірно відтворюються не лише основні факти, а й деталі дійсності. Приорітетного значення набуває документ, що сприймається як достовірне відображення життя [7, с. 6].

ДЛ має універсальний характер, завжди тісно пов'язана із життям людини, оскільки кожна епоха відкриває нове бачення оточуючої дійсності. Вона вбирає в себе усі елементи інших літератур (від мемуарної до наукової), запозичує у них композиційні прийоми, стильові чинники, багатство форм [3,

с. 39]. ДЛ впливає на читача відбором фактів, їх співвіднесенням, коментарем, інтерпретацією. У документальну основу такого твору включаються літературні описи відображень реальності, спостереження автора як очевидця, учасника події, чи її коментатора [6, с. 45].

Архітектоніка визначається як членування тексту на певні частини (розділи, підрозділи, абзаци і ін.), їх послідовність і взаємозв'язок [6, с. 45]. Зі зміною літературного змісту ДЛ змінює і форму викладу матеріалу, адже традиційна структура вступ – основна частина – висновки у випадку документальної літератури не спрацьовує [9, с. 26].

Серед основних особливостей документальних творів дослідники називають включення реальних осіб і подій, що відбулись насправді, в канву художньо-організованого тексту. Щодо архітектонічних особливостей текстів ДЛ можна виділити: 1. *сценічність* розповіді, матеріал вибудовується поступово, сцена за сценою, без довгих історичних коментарів, кожену сцену можна розглядати як окрему історію, зі своїм сюжетом, темою і метою; 2. *динамічність* розповіді, сцени швидко змінюють одна одну, переходячи від одного епізоду до іншого; 3. *розгорнутість діалогів*, скрупульозне відтворення персонажного мовлення, автор намагається передати найменші деталі, від жаргону і сленгу до звукоємітації [2, с. 26-27]; 4. *сплетіння* первинного *нарративу* з епізодами, що презентуються з позиції персонажів, тобто третьої особи, оскільки точка зору автора не відіграє провідної ролі і може відрізнятись від точки зору персонажа [8, с. 22-23]; 5. *деталізація*, опис з найменшими подробицями притаманних людині жестів, звичок, манер, рис характеру, ставлення до оточуючих тощо [2, с. 26-27]. Усі ці риси вказують на глибоку обізнаність автора у проблемі, що підіймається, і/ або його безпосередню участь у описаних подіях.

Отже, документальне начало у американській літературі є відносно новим явищем, питання остаточного визначення кордонів даного напрямку

потребує уточнення як з позиції літературознавства так і лінгвістичних розвідок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахтин М. Эстетика словесного творчества/ М. Бахтин. – М. : Искусство, 1979. – 810 с. с. 354
2. Вульф Т. Новая журналистика и Антология новой журналистики под редакцией Тома Фульфа и Э. У. Джонсона/ Том Фульф; [пер.с англ. Д. Благова и Ю. Балаяна]. – СПб.: Амфора. ТИД Амфора, 2008. – 574 с.
3. Галич О. А. Українська документалістика на зламі тисячоліть: специфіка, генеза, перспективи : Монографія / О. А. Галич. – Луганськ : Знання, 2001. – 246 с.
4. Кирнозе З. И. Дневник писателя во французской литературе 20 - 30-х годов XX века: дневники Франсуа Мориака / З. И. Кирнозе. // О художественно-документальной литературе : сборник. Вып. 1 / ред. П. В. Куприяновский. - Иваново : Ивановский гос. педагогический институт им. Д. А. Фурманова, 1972 – С. 201 – 213
5. Литература и язык. Современная иллюстрированная энциклопедия. — М.: Росмэн. Под редакцией проф. Горкина А. П. – 2006. – 1683 с.
6. Николина Н. А. Филологический анализ текста: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Н. А. Николина. М.: Академия, 2003. – 256 с.
7. Симонова Т. Г. Мемуарная проза русских писателей XX века: поэтика и типология жанра: Учеб. пособие / Т. Г.Симонова. – Гродно: ГрГУ, 2002. — 119 с.
8. Kramer M. Breakable rules fro literary journalists / M. Kramer // Literary Journalism: A New Collection of the Best American Nonfiction / ed. by N Sims, M. Kramer. – New York: Ballantine, 1994. – P. 21-34
9. Merljak Zdovc S. Literary Journalism in the United States of America and Slovenia Lanham / S. Merljak Zdovc. – Maryland: University Press of America, 2008. – 146 p.